

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos
Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: viranomaisohjaus 5.3.2026, VN/7718/2026-STM-1

Lupa- ja valvontaviraston järjestämislain 30 §:n 2 momentin mukainen selvitys sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaisesta toteutumisesta vuonna 2025

Päijät-Hämeen hyvinvointialue

Johtopäätöksiä valvontahavainnoista saadusta kokonaiskuvasta

Omavalvonta on toteutunut vaihtelevasti eri palvelualoilla. Puutteita on ollut muun muassa yksityisen palveluntuottajan rekisteröinnin varmistamisessa, itsemääräämisoikeuden toteuttamisessa, yöaikaisen henkilöstöresurssin varmistamisessa, tietosuojan toteutumisessa ja omavalvonnan riittävydessä.

Lastensuojelussa palvelutarpeen arviointien käsittelyajat ja sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät ovat ylittyneet.

Lasten ja nuorten mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyössä on ollut kehitettävää.

Yhteisöllisen asumisen palveluissa on ollut kehitettävää kaikkien asiakasryhmien osalta.

Hoitoon pääsyssä kiireettömään erikoissairaanhoidon on ollut vakavia puutteita.

Palvelujen saatavuuden näkökulmasta hyvinvointialueen mukaan talouden tilanne on ollut haasteellinen.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen

Omavalvonnassa on ollut kehitettävää. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (hyte) on huomioitu kattavasti hyvinvointialueen omavalvontaohjelman sisällössä, mutta puutteiden korjaamistapojen kirjaamisessa on kehitettävää. Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen kaikille hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle on annettu ohjausta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lakisäätteisten tehtävien hoitamiseksi. Ohjausta on annettu alueellisten hyvinvointikertomusten ja suunnitelmien laadinnasta, mielenterveyden edistämisestä sekä kuntien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. (Ohjaus.)

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut (pl. psykiatrinen esh)

Lastensuojelussa käsittelyajat ovat ylittyneet. Lastensuojelussa palvelutarpeen arviointien käsittelyajat ja sosiaalityöntekijöiden asiakasmäärät ovat ylittyneet. Tilanne on kuitenkin parantunut merkittävästi. (Valvonta, kantelu.)

Työikäisten sosiaalipalvelut

Ei valvontahavaintoja.

Mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelut

Lasten ja nuorten mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyössä on ollut puutteita.

Alaikäisten päihde- ja riippuvuusasioita käsitellään monella eri taholla ja siksi työskentelyssä korostuu moniammatillinen yhteistyö, prosessin johtaminen ja siirtymäkohtiin liittyvien riskien tunnistaminen. Hyvinvointialueella on tunnistettu, että YTA-tasoiselle erityiskysymyksiin keskittyvälle konsultaatiopalvelulle olisi tarvetta. Haasteeksi on tunnistettu järjestämisen erilaiset tavat ja maantieteellinen laajuus ja useat eri yhteistyökumppanit ja sen vaatima verkostotyön määrä. (Valvonta.)

Lasten ja nuorten hoitoon ohjaamisessa on ollut kehitettävää. Päihdepsykiatrisesti lievästi ja keskivaikeasti oireilevat lapset ja nuoret putoavat usein palvelujärjestelmän väliin. Lapset ja nuoret ohjautuvat useimmiten suoraan erikoissairaanhoidon ilman matalamman kynnyksen väliportaita. Edelleen kehitettävää on lasten ja nuorten palvelupolkujen selkeyttämisessä ja yhtenäistämässä sekä oikea-aikaisen hoidon ja tuen varmistamisessa kaikissa nivelvaiheissa. (Ohjaus.)

Yhteisöllisen asumisen palveluissa on kehitettävää. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien yhteisöllisessä asumisessa ei ole lainkaan hyvinvointialueen omaa palvelutuotantoa. Yhteisöllisen asumisen paikkoja on ollut tarkoitus lisätä vuonna 2025 lisäkilpailutuksella, koska paikkatarve on lisääntynyt. Toimitilojen osalta on vaihtelua. Käytössä on esimerkiksi yksiköitä, joiden asunnoissa ei ole omia keittiöitä ja saniteettitiloja. Yksittäisessä yksikössä on ollut käytössä soluasuntoja. (Ohjaus.)

Henkilöstön saatavuudessa on ollut paikoin haasteita. Psykiatrian erikoisalalla on ollut vaikea lääkäritilanne. (Ohjaus.)

Vammaisten henkilöiden palvelut

Itsemääräämisoikeus ei ole aina toteutunut. Erityishuollossa olevan asiakkaan perusoikeuksia on rajoitettu pitkään ilman lain edellyttämää päätöstä asiassa. (Valvonta.)

Yhteisöllisen asumisen asumispalveluissa on kehitettävää. Vammaisten yhteisöllisen asumisen paikkoja on ollut tarkoitus lisätä vuonna 2025 lisääntyvän tarpeen vuoksi. Vammaisten yhteisöllisen asumisen yhteisten tilojen viihtyvyys on kehittämiskohteena. Osassa vammaisten yhteisöllisen asumisen yksiköiden asunnoista on omat keittiöt/keittiövarustus. (Ohjaus.)

lääkäiden sosiaalihuollon palvelut

Tarkastustoiminnassa on ollut puutteita. Ikääntyneiden palveluja koskevissa tarkastuskertomuksissa on usein pelkästään ohjattu tai todettu puutteet asioissa, joissa olisi ollut syytä edellyttää selkeitä toimenpiteitä ja asettaa määräaikoja puutteiden korjaamiselle. Tarkastuskertomusten perusteella hyvinvointialueen omavalvonnassa on ollut pitkäaikaisesti puutteita yksityisen palveluntuottajan rekisteröinnin varmistamisessa, itsemääräämisoikeuden toteuttamisessa, yöaikaisen henkilöstöresurssin varmistamisessa, tietosuojan toteutumisessa ja omavalvonnan riittävydessä. Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen kaikille hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille on annettu ohjausta, että iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen henkilöstömitoituksen on vastattava asiakkaiden palvelujen tarvetta. (Ohjaus, valvonta, tarkastuskertomus.)

Yksityisen kotihoidon tarkastustoiminta on ollut pääosin tarkkaa.

Tarkastuskertomuksista ilmenee kuitenkin myös huomattavan pitkiä viiveitä seurannassa eikä tarkastuskertomuksista ole aina käynyt ilmi, onko hyvinvointialue toimeenpannut sopimusoikeudellisia toimenpiteitä. Hyvinvointialue on puuttunut hyvin siihen, jos kotihoidon asiakkaalle suunnitellut tunnit eivät ole toteutuneet. (Tarkastuskertomus.)

Yhteisöllisen asumisen asumispalveluissa on ollut kehitettävää. Ikääntyneiden yhteisöllinen asuminen painottuu hyvin vahvasti yksityiseen palvelutuotantoon. Iäkkäiden yhteisöllisen asumisen paikkamäärää on lisätty vuonna 2025, koska hyvinvointialueella on merkittävä kasvutavoite palvelun lisäämisessä. (Ohjaus.)

Yhteisöllisen asumisen vanhoissa toimitiloissa (vanhat palveluasumisen yksiköt) on haasteita huonekokoihin ja keittiötiloihin liittyen, eivätkä ne täytä hyvinvointialueen kriteerejä yhteisölliselle asumiselle. Vanhemmissa yksiköissä on myös haasteena yhteisten tilojen puute. Kaikissa vanhemmissa yksiköissä ei ole ollut automaattista sammutuslaitteistoa (sprinkleri) ja yksityiset palveluntuottajat ovat joutuneet luopumaan yhteisöllisestä asumisesta, kun kiinteistöjen omistajat eivät ole olleet halukkaita hankkimaan niitä. (Ohjaus.)

Ympärivuorokautisen palveluasumisen omavalvonnassa ei aina ole riittävällä tavalla tunnistettu hoidon ja palvelun laatua sekä asiakas- ja potilasturvallisuutta heikentäviä tekijöitä. Tarkastuskertomusten yhteenvedossa on voitu todeta toiminnan olevan asianmukaista, vaikka tarkastuksella on havaittu lainvastaisia tai asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavia puutteita tai menettelytapoja. (Ohjaus, tarkastuskertomus.)

Henkilöstön osaamisessa ja lääkärikonsultaatioiden saatavuudessa on kehitettävää koko Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen hyvinvointialueille ja Helsingin kaupungille on annettu ohjausta, että iäkkäiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä tulee varmistaa henkilöstön osaaminen asiakkaiden terveydentilan seurannassa ja äkillisiin muutoksiin reagoimisessa. Lisäksi tulee varmistaa lääkärikonsultaatioiden saatavuus kaikissa

tilanteissa. Ohjausta on annettu myös iäkkäiden kaatumisten ennaltaehkäisystä sekä kaatumistapaturmien seurannan huomioimisesta. (Ohjaus.)

Perusterveydenhuollon avo- ja vuodeosastohoito sekä suun terveydenhuolto

Hoitoon pääsyssä on ollut puutteita. Hoitoon pääsy kiireettömään perusterveydenhuoltoon ei ole aina toteutunut laissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. (Valvonta.)

Somaattinen erikoissairaanhoito

Hoitoon pääsyssä kiireettömään erikoissairaanhoitoon on ollut vakavia puutteita. Hyvinvointialueen mukaan hoitoon pääsy on parantunut, mutta se ei ole vielä toteutunut lakisääteisessä ajassa. Hyvinvointialue on korjannut tilannetta kehittämällä toimintaansa, rekrytoimalla henkilökuntaa ja käyttämällä ostopalveluita, mutta kiireetön hoitoon pääsy ei ole parantunut lainmukaiseksi. (Ohjaus, valvonta.)

Ensihoito ja päivystys

Omavalvonnassa on ollut puutteita. Ensihoitopalvelu ei ole lähettänyt valvontalain 34.2 §:n mukaisia ilmoituksia välittömästi, vaan vasta kuukausia tai jopa vuosi tapahtuman jälkeen. (Tarkastuskertomus, valvonta.)

Omavalvonta ja omavalvonnan valvonta

Valvontalain mukainen ilmoitusvelvollisuus on toteutunut tasaisesti. Hyvinvointialue on toimittanut valvontalain 34.2 §:n mukaisia ilmoituksia tasaisesti sekä sosiaali- että terveydenhuollosta. Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen kaikkia Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueen hyvinvointialueita, Helsingin kaupunkia ja HUS-yhtymää on ohjattu valvontalain 34.2 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta. (Ohjaus.)

Huumausainelääkkeiden käsittelyssä, huumausainelääkehoidon toteuttamisessa huumausainelääkkeiden kulutusseurannan säilyttämisessä on ollut epäselvyyttä ja kehitettävää koko Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella. Omavalvonnasta tehtyihin havaintoihin perustuen hyvinvointialueille, Helsingin kaupungille ja HUS-yhtymälle on annettu ohjausta huumausainelääkkeiden käsittelystä ja huumausainelääkehoidon toteuttamisesta ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä huumausainelääkkeiden kulutusseurannan säilyttämisestä sosiaalihuollon toimintayksiköissä. (Ohjaus.)

Lisätietoja antavat tarvittaessa ryhmäpäällikkö Sari Vainikainen ja sosiaalihuollon johtava ylitarkastaja Sari Husa, puh. 0295 254 000 (vaihde)

Ratkaistu: 29.04.2026
Ratkaisija: Oresmaa Niina (LVV)
Virka-asema: Yksikön päällikkö
Esittelijät:
Vainikainen Sari (LVV), Ryhmäpäällikkö

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu
asiankäsittelyjärjestelmässä.
Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Lupa- ja valvontavirasto

Postiosoite: PL 20, 13035 LVV

Puhelinvaihe: 0295 254 000

kirjaamo@lvv.fi | lvv.fi